

кінцівок, порушенням терморегуляції, отитом, евстахіїтом, глухотою, шумом у вухах, хворобами очей, болями голови, латеральних кутків очей, зубів, щелеп, шиї, потилиці, пояса верхньої кінцівки, руки, контрактурою м'язів потилично-шийної ділянки, артритом суглобів руки, обмеженням рухів підмізинного пальця кисті, руховими і чутливими розладами верхніх кінцівок, запальними процесами у ділянці обличчя, соскоподібного відростка, бічної поверхні шиї, паралічем лицевого нерва, паралічем м'язів обличчя, порушенням нервової регуляції тону гладких м'язів і тону судин, гіпертонією, гіпотонією, атеросклерозом, туберкульозом шийних лімфатичних вузлів, тонзилітом, ларингітом, бронхітом, зниженням апетиту, запамороченням, безсонням, патологічною сонливістю, депресивними станами, підвищеною подразливістю, надмірним напруженням інтелекту, волі та іншими проявами.

Надлишок енергій у меридіані проявляється болями у ділянці плеча, лопаток, шиї і потилиці, порушенням дихання і сечовиділення, почервонінням обличчя, шумом у вухах, поганим перенесенням тепла і холоду, порушенням сну, смутком і нервозністю.

Недостача енергій у меридіані проявляється зниженням чутливості у ділянці плеча і шиї, глухотою, поганим перенесенням холоду, відчуттям холоду при комфортній температурі навколишнього середовища, блідістю обличчя, швидкою втомою, нудьгою і смутком. Ці прояви є симптомами, що свідчать про необхідність нормалізації структурно-функціонального стану меридіанів трьох обігрівачів і їх автономної системи інформаційно-енергетичних мікроканалів. Достатній вплив на меридіани трьох обігрівачів забезпечує необхідний терапевтичний ефект при лікуванні зазначених функціональних порушень і хвороб, синтез енергій, світла, інформаційно-енергетичних субстанцій і біоплазм, що інформаційно-енергетично забезпечуватимуть процеси терморегуляції, координації, регуляції і збалансування функцій усіх внутрішніх органів, інформаційно-енергетичну взаємодію інь-янової пари з меридіанами перикарда і розподіл енергій між другою половиною симетричних пар меридіанів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильчук А.Л. Функціональна анатомія інформаційно-енергетичних каналів тонкоматеріальних тіл людини. Львів: „Каменярь”, 2003. – 376 с. + 34 арк. вклейок.
2. Васильчук А.Л. Атлас функціональної анатомії тонкоматеріальних тіл людини. Львів: „Каменярь”, 2003. – 648 с.
3. Васильчук А. Л. Система інформаційно-енергетичних каналів тонкоматеріальних тіл людини. // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2006. Вип. 13. – С. 8–18.
4. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів (утворення меридіанів). // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2006. Вип. 14. – С. 8-11.
5. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів (основа і додаткові структури меридіанів – продовження з випуску 14/2006) // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2006. Вип. 15. – С. 7 – 17.
6. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів (власні меридіанові структури – продовження з випуску 14 – 15/2006) // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2007. Вип. 16. – С. 6 – 11.
7. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів та їх біологічно-активних точок // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2007. вип. 17. – С. 5-11.

Ю.В. ВІНТЮК

ВПЛИВ СТАНУ ЗДОРОВ'Я СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ЇХ ОСОБИСТОСТІ: ВАЛЕОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ

У статті наведено виклад концепції і результатів дослідження, що мало на меті з'ясувати вплив стану здоров'я старшокласників на процес їхнього професійного самовизначення, з застосуванням валеологічного підходу до вирішення даної проблеми.

В статті приведено изложение концепции и результатов исследования, имеющего целью выяснение влияния состояния здоровья старшеклассников на процесс их профессионального

The exposition of conception and results of research that had a goal of finding out the influence of state of health of senior pupils on the process of their professional self-determination with the use of valeological approach to the decision of the problem under consideration is given in the article.

Вивчення впливу стану здоров'я на формування особистості становить значний науково-практичний інтерес, оскільки ці залежності потребують врахування при вихованні підростаючого покоління. Без їхнього знання та застосування цих знань процес психолого-педагогічної взаємодії педагогів і психологів з тими, кого виховують, буде недостатньо ефективним. У ширшому аспекті врахування подібних впливів є важливим з огляду на необхідність виховання здорового підростаючого покоління, що матиме позитивний вплив на всі суспільні процеси. Ідея побудови досконалого суспільства шляхом покращення здоров'я людини була висловлена ще в середині минулого сторіччя американським вченим А. Маслоу. Загалом, актуальність проблеми здоров'я, виховання здорового, працездатного покоління є очевидною, що не потребує доведення.

Валеолого-педагогічний аспект проблеми врахування впливу стану здоров'я на процес формування особистості полягає в тому, що при взаємодії педагогів з тими, кого виховують, необхідно враховувати стан їхнього здоров'я і максимально використовувати наявні можливості для його збереження та зміцнення. Запропонований підхід набуває особливого значення при проведенні профорієнтаційної роботи з учнями шкіл, що обумовлено наступною обставиною: для адекватного вибору професії зроблений вибір повинен максимально повно враховувати можливості здоров'я людини щодо освоєння і виконання певної конкретної діяльності [6].

На жаль, інформація про вплив стану здоров'я на формування якостей особистості, процес її фахового становлення загалом, в науковій літературі практично відсутня; а тому можна послатися лише на результати власних попередніх досліджень [3; 5; 6; 7; 9]. Але загалом дане питання залишається недостатньо розробленим і потребує подальшого вивчення, що спонукало до проведення даного дослідження.

Мета дослідження: з'ясування наявності і закономірностей впливу стану здоров'я старшокласників на процес їхнього професійного становлення.

Валеологічний підхід до вирішення завдань виховання і навчання вимагає, щоб при організації навчально-виховного процесу учнів шкіл, спрямованого на досягнення ними необхідного рівня готовності до вибору професії, вони свідомо враховували при цьому наявні показники свого здоров'я. Оскільки школа сьогодні не надає учням знань, які необхідні для цього, постає завдання запровадження відповідного спецкурсу, який давав би старшокласникам – оскільки для них проблема вибору професії є найактуальнішою – можливість усвідомити даний її аспект, поряд з іншими знаннями, які є важливою складовою їхньої допрофесійної підготовки.

Постановка проблеми. Проблему, що перебувала в центрі уваги у даній роботі, можна сформулювати наступним чином. В умовах ринкової економіки різко зростають вимоги до працівника, у тому числі до стану його здоров'я, тому оптимальний вибір професії старшокласниками передбачає врахування наявних внутрішніх ресурсів. Але, як свідчить досвід профорієнтаційної роботи, старшокласники сьогодні не мають необхідних знань про стан власного здоров'я, а також про вимоги професії, яку вони бажають обрати, до здоров'я працівника. Через це їхній вибір часто виявляється неоптимальним.

Вихідними положеннями даного дослідження є припущення про наявність впливу стану здоров'я індивіда на формування його особистості, зокрема, професійної її підструктури – які були висунуті і обґрунтовані рядом авторів (В.М. Бехтерев, А.Е. Голомшток, Г.С. Костюк, А.В. Магльований, К.В. Павлов та ін.). Враховуючи це, процес усвідомлення наявних показників здоров'я старшокласниками повинен забезпечувати адекватність їхнього професійного вибору, а саме відповідність наявних внутрішніх потенцій щодо виконання певної продуктивної діяльності вимогам, які висуває дана діяльність до працівника. Ці положення були покладені в основу гіпотези дослідження.

Концепція дослідження базується на ідеях, які були висловлені в рамках гуманістичного напрямку в філософії, психології та педагогіці, на здобутках сучасної науки у дослідженні залежностей між біологічними та соціальними компонентами структури особистості. Зокрема, було використано концепцію багатовимірної структури особистості, розроблену В.В. Рибалкою [10, с. 41-46], яка найповніше відповідає вимогам поставлених у дослідженні завдань. Дана структура особистості була використана як основа для побудови комплексної методики дослідження проблеми,

яка перебуває в центрі розгляду, оскільки включає вертикальний соціально-психолого-індивідуальний вимір особистості.

Методологічними та теоретичними засадами дослідження є загально-методологічні принципи психологічної науки – детермінізму, відображення, єдності психіки і діяльності, розвитку психіки, системно-структурний, самоде-термінації особистості – сформульовані у працях К.О. Абульханової-Славської, Б.Г. Ананьєва, Л.С. Виготського, Г.С. Костюка, О.М. Леонтєва, Б.Ф. Ломова, С.Л. Рубінштейна, О.М. Ткаченка та ін.

Дослідження базується на теоретичних положеннях про особистісно орієнтоване професійне самовизначення та професійну підготовку, розроблені вітчизняними та зарубіжними психологами – Б.Г. Ананьєвим, Е.Ю. Артемєвою, Б.С. Братусьом, О.Е. Голомштоком, Є.О. Клімовим, Г.С. Костюком, І.Н. Назімовим, К.К. Платоновим, В.В. Рибалкою, Б.О. Федоришиним.

При проведенні діагностичного дослідження було використано основні принципи психодіагностики, які розкриті в роботах вітчизняних психологів – В.М. Блейхера, О.О. Бодальова, Л.Ф. Бурлачука, Ю.З. Гільбуха, К.М. Гуревича, Б.В. Кулагіна, В.В. Століна, Н.Ф. Талізіної; а також в працях зарубіжних дослідників – А. Анастасі, Г.Ю. Айзенка, Е. Біне, Д. Голанда, Р.Б. Кеттела та ін.

Теоретичною основою діагностики показників здоров'я є сучасні уявлення про його складові компоненти, розроблені рядом вітчизняних і зарубіжних фахівців. Відповідно до цих уявлень, здоров'я людини містить соціальну, психічну і фізичну складові. Розвитку і формуванню підлягають організм людини, її розум і здатність до мислення, морально-етичні установки, здатність контролювати емоції, адаптуватися до середовища перебування і праці. У роботі враховуються положення концепцій здоров'я М.М. Амосова, Ю.Г. Антомонова, І.І. Брехмана, Р.М. Баєвського, В.П. Казначєєва, К. Купера, М. Ошіма та ін.

Основні поняття. Професійне самовизначення – це свідомий процес прийняття особистістю рішення про вибір майбутньої трудової діяльності – ким бути, де і з ким працювати, до якої соціальної групи належати.

Психодіагностика – прийоми і засоби психологічного дослідження, спеціально орієнтовані на вивчення окремих психологічних явищ (властивостей особистості, психічних процесів і станів), а також їхнього взаємного зв'язку і взаємовпливів у складі системних психічних утворень у вигляді підструктур та структур багаторівневої системи.

Структура особистості – сукупність стійких зв'язків між множиною окремих складових компонентів особистості, що забезпечують її цілісність і тотожність самій собі.

Професійно важливі якості особистості – якості особистості, що обумовлюють успішність виконання певного виду діяльності.

Показники здоров'я – параметри особистості та індивіда, які характеризують здатність людини адекватно пристосовуватися до вимог оточуючого середовища, фізичного і соціального.

Психофізіологічні параметри – показники діяльності психіки, що проявляються в єдності з її нейрофізіологічним субстратом.

Профконсультація – це взаємодія профконсультанта і особи, що обирає професію, з метою підготовки її до самостійного вибору професії на основі вивчення і врахування індивідуальних особливостей та потреб ринку праці.

Самостійний вибір професії старшокласниками – це діяльність, головним змістом якої є процес підготовки і прийняття рішення, яка спрямована на самореалізацію в майбутній професії з врахуванням об'єктивних умов та суб'єктивних факторів.

Здоровий спосіб життя – свідомо реалізація на практиці установки на раціональне використання, збереження та зміцнення свого здоров'я.

Вирішення поставленої проблеми передбачалося досягнути за рахунок:

- надання старшокласникам необхідних знань про здоров'я і його складові;
- надання знань про їхній власний стан здоров'я: соціального, психічного і фізичного (необхідні дані передбачалося одержати в результаті діагностики стану окремих складових здоров'я);
- організації діяльності старшокласників, спрямованої на усвідомлення ступеня відповідності між станом їх власного здоров'я і вимогами професії, яку вони мали намір обрати.

Передбачалося також надання інформації про те, яким чином можна подолати виявлені невідповідності, а також про те, які наслідки може мати ігнорування наявних невідповідностей та ін. Знайти вирішення означеної проблеми передбачалося шляхом врахування – усвідомлення – закономірностей впливу стану здоров'я на процес професійного становлення при підготовці старшокласників до свідомого вибору професії. Для вирішення поставленого завдання було визнано доцільним:

- дослідити закономірності впливу показників соціального, психічного і фізичного здоров'я на процес професійного становлення особистості;

- організувати процес професійного самовизначення старшокласників таким чином, щоб надати їм змогу найповніше усвідомити існуючі залежності і використати наявні можливості.

Аргументами на користь такої постановки проблеми є положення про взаємозв'язок у структурі особистості біологічно і соціально обумовлених її елементів. Найрозробленішою на сьогодні є модель структури особистості, запропонована В.В. Рибалкою [10, с. 41-46]. Згідно з його концепцією, всі риси і якості особистості можуть бути зведені до наступних підструктур: психофізіологічні параметри, особливості інтелектуальних процесів, досвід, самосвідомість, характер, спрямованість, спілкування.

Згідно з запропонованою моделлю, елементи структури особистості значною мірою зумовлені біологічними чинниками. Так, підструктура психофізіологічних властивостей містить якості, які є вродженими, генетично заданими і практично не залежать від проживання людини в суспільстві. Соціальні умови життя людини лише накладають певну своєрідність на їхні прояви. Разом з цим вони є біологічною основою особистості – на якій в процесі онтогенезу надбудовуються всі інші її якості. Підструктура особливостей інтелектуальних процесів містить якості особистості, в яких також наявні біологічні чинники, хоча проживання у соціумі зумовлює їхні якісні відмінності від аналогічних проявів у тварин.

Підструктура досвіду містить якості особистості, в яких переважає соціальне, хоча і біологічне ще присутнє в них значною мірою. І лише найвищі підструктури становлять якості особистості, які сформовані під дією соціальних впливів, перш за все в результаті виховання, і практично не залежать від біологічних чинників. Формуючись у діяльності, якості особистості одночасно детермінуються біологічними факторами.

Природні, органічні сторони і риси існують у структурі індивідуальності людської особистості як соціально зумовлені її елементи. Природне (анатомічні, фізіологічні та інші якості) та соціальне утворюють єдність і не можуть бути механічно протиставленими одне одному як самостійні підструктури особистості.

Після того, як висунуті концептуальні положення було обґрунтовано, виникла необхідність розмежування низки понять, які мають першочергове значення для вирішення поставлених у роботі завдань: здоров'я-нездоров'я; усвідомлення-неусвідомлення; адекватність-неадекватність.

За вихідне було взято прийняте у валеології визначення поняття здоров'я, в його сучасному розумінні. Відповідно, нездоров'я характеризується відсутністю адаптації, тобто здатності до певної продуктивної діяльності, що проявляється в передчасному розвитку неоптимальних станів (втоми, неуважності, напруженості, пригніченості, роздратованості, тривожності, стресу та ін.) і перешкоджає її успішному виконанню. Причому систематичне повторення таких ситуацій призводить до розвитку захворювань.

Згідно з валеологічним підходом, доцільно вести мову про ряд градацій, або рівнів здоров'я, які є перехідними станами на шкалі від абсолютного здоров'я до хвороби. Прийнято розглядати ряд станів організму, що характеризують рівень його здоров'я, тобто здатність пристосовуватися до вимог оточення:

1. Стан задовільної адаптації;
2. Стан напруження механізмів адаптації;
3. Стан незадовільної адаптації;
4. Стан зриву адаптації.

Концептуальна ідея дослідження ґрунтується на положенні, що в умовах підвищення вимог до професіонала, – внаслідок складного соціально-економічного становища в нашій країні у даний час, створення конкуренції на ринку праці – необхідно максимально повно враховувати не тільки вимоги сучасного виробництва до працівника, але й внутрішні потенції індивіда щодо адекватної адаптації до вимог професійного середовища. Успішному вирішенню даної проблеми буде сприяти підвищення рівня допрофесійної підготовки учнів шкіл, що можна забезпечити, доповнивши психологічну підготовку до освоєння певної професії усвідомленням наявних внутрішніх можливостей щодо її виконання.

Забезпечення адекватності професійного вибору значною мірою залежить від максимального врахування в процесі допрофесійної підготовки наявних реалій, у т. ч. існуючих особливостей впливу стану здоров'я учнів шкіл на їхнє професійне самовизначення, які можна виявити в ході спеціально проведеного дослідження, шляхом пошуку достовірно значущих кореляційних зв'язків між показниками здоров'я школярів та професійно значущими якостями їх особистості.

Усвідомлення виявляється в активному накопиченні і наявності у старшокласників знань про різні сторони та явища дійсності, які є важливими для забезпечення різних сторін їхньої життєдіяльності. Здійснюється в ході рефлексії – осмислення людиною передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності, соціального та індивідуального способу існування. Неусвідомлення має проявом відсутність відповідних знань, адекватних моделей дійсності, які є необхідними для здійснення продуктивної взаємодії з оточенням.

Адекватність вибору професії проявляється в наявності відповідності між вимогами, які висуває до працівника певний вид професійної діяльності – з одного боку, і якостями особистості та індивіда – з другого. Відповідно, неадекватність вибору професії проявляється у відсутності вказаної відповідності, яка може бути виражена різною мірою.

Критерії. Критерієм оцінки рівня здоров'я виступає сукупність показників, що характеризують здатність систем організму адекватно пристосовуватися до вимог оточення, професійного середовища у т.ч.

Критерієм усвідомлення є наявність знань, які необхідні для організації раціональної, продуктивної діяльності за обраним фахом, та вміння використовувати їх на практиці, що може бути виявлено в результаті спеціального опитування і оцінки знань старшокласників з найважливіших аспектів проблеми, яка розглядається (в даному випадку – їх готовності до успішного освоєння обраного фаху).

Критерієм адекватності вибору професії виступає сукупність показників, які дозволяють оцінити ступінь відповідності внутрішніх можливостей старшокласників вимогам обраної професії. Вони вказані, відповідно, у професіограмах професій, і наявні в результатах психодіагностичних обстежень старшокласників.

Концепція була реалізована шляхом комплексного дослідження психологічних та психофізіологічних чинників професійного самовизначення старшокласників і пошуку значимих взаємозв'язків між групами параметрів. На підставі констатації наявності і вираженості досліджуваних показників можна скласти прогноз успішності майбутньої професійної діяльності за обраним фахом. При цьому критерієм успішності професійної діяльності, згідно з сучасними науковими уявленнями про предмет дослідження, є відповідність вимог даної професії до працівника наявним у претендента необхідним внутрішнім можливостям (фізичним і психологічним).

Для діагностики професійно значущих якостей особистості старшокласників і показників їхнього здоров'я було використано Автоматизований профдіагностичний комплекс [4]. Опис проведеного констатуючого дослідження наведено в [1, 2]. В результаті з'ясовано ряд закономірностей впливу стану здоров'я на формування професійно важливих якостей особистості старшокласників. Повний виклад отриманих даних наведено в [3], [5], [9]. Після цього, для з'ясування особливостей впливу стану здоров'я на професійне становлення особистості старшокласників було проведено пошук кореляційних зв'язків між діагностованими параметрами.

Між групами досліджуваних параметрів виявлено багато як додатніх, так і від'ємних значущих кореляційних зв'язків. На підставі аналізу отриманих даних простежено вплив показників стану здоров'я на професійно важливі якості особистості та успішність навчальної діяльності. Зокрема, виявлено наступне.

Значущі кореляції загального показника фізичного здоров'я: люди, що мають вищий показник стану здоров'я, частіше надають перевагу заняттям технікою і електрорадіотехнікою, а також спортом. Від'ємну кореляцію має схильність до діяльності соціального типу. Складові темпераменту теж корелюють з показником фізичного здоров'я: краще здоров'я мають екстраверти і люди з нижчим показником нейротизму.

Встановлено, що успішність навчання залежить від багатьох показників психічного здоров'я. При цьому загальний показник психічного здоров'я має значущі позитивні кореляції як із загальним середнім показником успішності, так і з балами успішності з точних та гуманітарних предметів.

Важливими є результати дослідження взаємозв'язків з пари методик, що визначають показники інтелекту і складові особистісного здоров'я. Загальний показник інтелекту є вищим у тих, хто має вищий бал за шкалою інтернальності, тобто у інтерналів. Наявність такої залежності дає підстави стверджувати, що існує взаємозв'язок між станом особистісного здоров'я і рівнем розвитку розумових здібностей.

Загальний бал успішності дає позитивну значущу кореляцію з показником за шкалою інтернальності. Тобто інтернали виявляють кращі знання, вищу успішність у навчанні. Середній бал успішності також позитивно корелює з показником самоконтролю у соціальній сфері. Отже, зафіксовано залежність успішності навчальної діяльності від стану особистісного здоров'я. Повний

виклад отриманих даних наведено в [5], [9].

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

1. У результаті пошуку взаємозв'язків між групами діагностованих параметрів виявлено багато значимих кореляційних зв'язків, що підтверджує наявність впливу психологічних і психофізіологічних показників, які характеризують стан здоров'я старшокласників, на сформованість професійно значущих якостей їх особистості.

2. Психологічні і психофізіологічні показники здоров'я людини слід віднести до професійно значущих характеристик, оскільки вони впливають – через детермінацію процесу формування професійно значущих якостей особистості, – на процес професійного самовизначення підлітків і молоді, і в кінцевому результаті, на вибір професії, успішність її освоєння та діяльності.

3. Спеціальний аналіз отриманих у ході проведеного дослідження даних дасть змогу виробити рекомендації, які можуть бути використані в профорієнтаційній роботі з учнями шкіл та молоддю для управління процесом їх професійного самовизначення з метою його оптимізації.

4. Застосування при проведенні профорієнтаційної роботи з старшокласниками відповідних діагностичних методик, – які дають змогу визначити стан складових їхнього здоров'я – дозволить не тільки оцінити результат цієї роботи, але й налагодити зворотній зв'язок, оперативно вносити необхідні корективи, тобто керувати процесом формування особистості, професійним становленням зокрема.

5. У результаті роботи, спрямованої на надання допомоги старшокласникам в усвідомленні ними відповідності наявних внутрішніх можливостей вимогам професії, з врахуванням виявлених залежностей, можна оптимізувати цей процес і, в кінцевому результаті, покращити показники їхнього професійного самовизначення.

Вивчення впливу показників здоров'я на формування професійно важливих якостей особистості не вичерпує всіх аспектів проблеми, оскільки стан здоров'я впливає не лише на її професійну підструктуру. В майбутньому планується розробити і провести дослідження для з'ясування закономірностей впливу стану здоров'я на всі підструктури особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вінтюк Ю.В. Дослідження професійно важливих якостей особистості школярів у період професійного самовизначення // Філософські пошуки. – 1997. – Випуск IV. – С. 154-161.

2. Вінтюк Ю.В. Дослідження психологічних і психофізіологічних показників здоров'я старшокласників в якості професійно важливих параметрів // Філософські пошуки. – 1997. – Випуск IV. – С. 179-184.

3. Вінтюк Ю.В. Вплив показників здоров'я старшокласників на формування професійно важливих якостей їх особистості та успішність навчальної діяльності // Роль фізичної культури в здоровому способі життя: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Львів. – 1997. – С. 14-18.

4. Вінтюк Ю. В., Кизименко Л. Д. Автоматизований профорієнтаційний комплекс для загальноосвітніх шкіл // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1998. – № 2. – С. 22-31.

5. Вінтюк Ю.В. Показники здоров'я як чинники професійного самовизначення в юнацькому віці // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – № 3. – С. 268-276.

6. Вінтюк Ю.В. Усвідомлення старшокласниками стану власного здоров'я як умова адекватного професійного самовизначення // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 2. – С. 197-204.

7. Вінтюк Ю.В. Усвідомлення старшокласниками відповідності стану власного здоров'я вимогам майбутньої професії як важлива складова здорового способу життя // Філософські пошуки. – 2003. – Випуск XIV-XV. – С. 357-364.

8. Вінтюк Ю.В. Особливості фізичного, психічного і соціального здоров'я старшокласників (з врахуванням статі респондентів) // Гендерні стереотипи індивідуального здоров'я. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Луцьк, 2007. – С. 23-27.

9. Вінтюк Ю.В. Залежність сформованості професійно важливих якостей особистості старшокласників від стану їхнього здоров'я // Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків, 2008.

10. Рибалка В.В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: Монографія / За ред. Г.О. Балла. – К.: Деміур, 1998. – 160 с.